

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

SCENARIUSZ LEKCJI
SZKOŁA PODSTAWOWA KLASY V - VIII

**JESTEM DZIECKIEM,
ALE MAM PRAWA I NIE ZAWAHAM SIĘ
Z NICH SKORZYSTAĆ!**

1. CELE LEKCJI

ZDOBYCIE NOWYCH WIADOMOŚCI I POZYSKANIE UMIEJĘTNOŚCI PRAKTYCZNYCH.

UCZEŃ:

- wie co to są prawa dziecka;
- zna rodzaje praw dziecka;
- wie kto to jest rzecznik praw dziecka, czym zajmuje się rzecznik praw dziecka i kto może zostać rzecznikiem praw dziecka;
- potrafi sporządzić pismo do Rzecznika Praw Dziecka z prośbą o pomoc.

2. METODA I FORMA PRACY Z UCZNIAMI

- Lekcje z uczniami można prowadzić w formie interaktywnej, warto zadawać uczniom pytania otwarte zachęcające do dyskusji czy podzielenia się swoimi poświadczeniami, inicjować burzę mózgow.
- Uczniom można przedstawiać ciekawostki związane z prawami dziecka - ciekawostki zamieszczone zostały w różnych częściach scenariusza lekcji i wyróżnione kolorem pomarańczowym.
- Uczniów można podzielić na grupy, w których będą pracowali nad projektem pisma do Rzecznika Praw Dziecka.

3. PLAN LEKCJI

• OMÓWIENIE CO TO SĄ PRAWA DZIECKA

Podobnie jak każdy dorosły człowiek, dziecko jest właścicielem pewnych praw, których źródłem jest przyrodzona i niezbywalna godność człowieka. Prawa te przewiduje nawet najważniejszy akt prawny w Polsce czyli Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, a to świadczy że prawa te są naprawdę ważne.

Art. 72.

1. Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka. Każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.
2. Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych.
3. W toku ustalania praw dziecka organy władzy publicznej oraz osoby odpowiedzialne za dziecko są obowiązane do wysłuchania i w miarę możliwości uwzględnienia zdania dziecka.
4. Ustawa określa kompetencje i sposób powoływania Rzecznika Praw Dziecka."

Każdemu dziecku niezależnie od koloru jego skóry, tego skąd pochodzi czy w co wierzy, jaki ma kolor włosów, przysługują dokładnie takie same prawa, które nazywamy prawami dziecka. Każde dziecko, bez wyjątku, powinno znać swoje prawa, rozumieć co one oznaczają i świadomie z nich korzystać. Każde

dziecko powinno też pamiętać, że z jego prawami powiązane są też obowiązki, o których również dziecko nie powinno zapominać. Państwo powinno traktować dziecko podmiotowo i bezwzględnie przestrzegać przysługujących mu praw. Upowszechnianie wiedzy o prawach dziecka nie jest wymierzone przeciwko rodzicom. Zarówno rodzice, opiekunowie jak i nauczyciele powinni mieć świadomość, że prawa dziecka nie kolidują z prawami dorosłych, lecz się uzupełniają.

Najważniejszym dokumentem regulującym prawa dziecka jest Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w dniu 20 listopada 1989 r. i zatwierdzona przez Polskę w 1991 roku.

>> CIEKAWOSTKA?!?!

Czy wiesz kto to jest dziecko?

Zgodnie z Konwencją o prawach dziecka dzieckiem jest każda istota ludzka w wieku poniżej 18 lat, chyba że zgodnie z prawem odnoszącym się do dziecka uzyska ono wcześniej pełnoletniość (ciekawostka: w Polsce możliwe jest wcześniejsze uzyskanie pełnoletniości przez kobietę powyżej 16 roku życia jeżeli weźmie ona ślub; ta sama zasada nie dotyczy mężczyzn nawet jeżeli wzięliby ślub).

>> CIEKAWOSTKA?!?!

Czy wiesz, że Polska może pochwalić się bogatą tradycją związaną z promowaniem praw dziecka?

Słynny Polak **Janusz Korczak**, autor lektury szkolnej „Król Maciuś Pierwszy” był prekursorem działań na rzecz praw dziecka - człowieka, opracował oryginalny system pracy z dziećmi oparty na partnerstwie i procedurach ustalonych z dziećmi.

Ludwik Rajchman - polski biolog, który był pomysłodawcą i współzałożycielem UNICEF - Funduszu Narodów Zjednoczonych na Rzecz Dzieci.

Polska była inicjatorem powstania Konwencji o prawach dziecka i przedłożyła ONZ pierwszy jej projekt.

• OMÓWIENIE RODZAJÓW PRAW DZIECKA

Prawa dziecka w Konwencji o prawach dziecka dzielą się według następujących kategorii:

1. **osobiste** - prawa dzięki którym możliwy jest rozwój dziecka, do tego typu praw zaliczamy: prawo do życia, prawo do tożsamości, prawo do rozwoju, prawo do wychowania w rodzinie, prawo do wyrażania własnych poglądów, prawo do informacji,
2. **polityczne lub publiczne** - prawa dzięki którym dziecko ma możliwość wyrażenia swoich poglądów, uczestniczyć w życiu społeczności czy państwa, do tego typu praw zaliczamy: prawo do wyrażania własnych poglądów, prawo do uczestniczenia w stowarzyszeniach,
3. **socjalne** - prawa nakładające na państwo i dorosłych obowiązki stworzenia odpowiednich warunków do rozwoju umysłowego i fizycznego dziecka, do tego typu praw zaliczamy: prawo do godnych warunków życia i odpowiedniego poziomu życia, prawo do opieki zdrowotnej, prawo do odpoczynku,
4. **ekonomiczne** - prawa umożliwiające dziecku przygotowywanie się do niezależności finansowej od innych, najważniejszym tego typu prawem jest prawo do nauki, oprócz tego ochrona prawa pracy podejmowanej, czy to w ramach obowiązku nauki czy wakacyjnego zarobku.

• OMÓWIENIE INSTYTUCJI RZECZNIKA PRAW DZIECKA ORAZ JEGO KOMPETENCJI

Rzecznik Praw Dziecka to jeden z organów państwa, który stoi na straży praw dziecka określonych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, Konwencji o prawach dziecka i innych przepisach prawa, z poszanowaniem odpowiedzialności, praw i obowiązków rodziców. Rzecznik przy wykonywaniu swoich uprawnień kieruje się dobrem dziecka oraz bierze pod uwagę, że naturalnym środowiskiem jego rozwoju jest rodzina.

>> CIEKAWOSTKA?!?!

Czy wiesz kto może zostać Rzecznikiem Praw Dziecka?

Kwestię tą reguluje ustaw o Rzeczniku Praw Dziecka w art. 1, zgodnie z którym Rzecznikiem może być ten kto:

1. jest obywatelem polskim,
2. posiada pełną zdolność do czynności prawnych i korzysta z pełni praw publicznych,
3. nie był skazany prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne,
4. ukończył studia wyższe i uzyskał tytuł magistra lub tytuł równorzędny,
5. ma co najmniej pięcioletnie doświadczenie w pracy z dziećmi lub na ich rzecz,
6. jest nieskazitelnego charakteru i wyróżnia się wysokim autorytetem ze względu na walory moralne i wrażliwość społeczną.

Rzecznika powołuje Sejm, za zgodą Senatu, na wniosek Marszałka Sejmu, Marszałka Senatu, grupy co najmniej 35 posłów lub co najmniej 15 senatorów. Jeżeli Senat odmawia wyrażenia zgody na powołanie Rzecznika, Sejm powołuje na stanowisko Rzecznika inną osobę. Kadencja Rzecznika Praw Dziecka trwa 5 lat, a ta sama osoba nie może być rzecznikiem przez dłużej niż dwie kolejne kadencje.

Przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków Rzecznik składa przed Sejmem następujące ślubowanie:

*„Ślubuję uroczyście, że przy wykonywaniu powierzonych mi obowiązków Rzecznika Praw Dziecka docho-
wam wierności Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, będę strzec praw dziecka, kierując się przepisami
prawa, dobrem dziecka i dobrem rodziny. Ślubuję, że powierzone mi obowiązki będę wypełniać bezstronnie,
z najwyższą sumiennością i starannością, że będę strzec godności powierzonego mi stanowiska oraz
dochowam tajemnicy prawnie chronionej.”*

Rzecznik Praw Dziecka jest w swojej działalności niezależny od innych organów państwowych i odpowiada jedynie przed Sejmem na zasadach określonych w ustawie.

Rzecznik podejmuje działania przewidziane w ustawie z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę w szczególności informacje pochodzące od obywateli lub ich organizacji, wskazujące na naruszanie praw lub dobra dziecka. Rzecznik powiadamia osobę lub organizację, która zgłosiła informację o naruszeniu praw lub dobra dziecka, o zajętych przez siebie stanowisku, a w przypadku podjęcia działania – o jego skutkach.

Rzecznik posiada dużo kompetencji, czyli może działać na bardzo wiele sposobów.

Na czym te sposoby polegają? Rzecznik Praw Dziecka może:

1. zbadać, nawet bez uprzedzenia, każdą sprawę na miejscu,
2. żądać od organów władzy publicznej, organizacji lub instytucji złożenia wyjaśnień, udzielenia informacji lub udostępnienia akt i dokumentów, w tym zawierających dane osobowe, także do wglądu w Biurze Rzecznika Praw Dziecka,

3. uczestniczyć w różnego rodzaju postępowaniach przed sądami i trybunałami, jeżeli dotyczą one dzieci,
4. żądać wszczęcia przez uprawnionego oskarżyciela postępowania przygotowawczego w sprawach o przestępstwa, zwłaszcza jeżeli pokrzywdzonymi są dzieci;
5. zlecać przeprowadzanie badań oraz sporządzanie ekspertyz i opinii.

Rzecznik może zwracać się do właściwych organów, organizacji lub instytucji o podjęcie działań na rzecz dziecka z zakresu ich kompetencji. Organy, organizacje i instytucje, o których mowa podejmują sprawy skierowane przez Rzecznika i są obowiązane niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 30 dni, poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajętych stanowisku. Organ, organizacja lub instytucja, do których zwróci się Rzecznik, są obowiązane z nim współdziałać i udzielać mu pomocy, a w szczególności:

1. zapewnić dostęp do akt i dokumentów badanej sprawy;
2. udzielać Rzecznikowi żądanych przez niego informacji i wyjaśnień;
3. udzielać wyjaśnień dotyczących podstawy faktycznej i prawnej swoich rozstrzygnięć.

Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje, w tym dane osobowe, niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań.

4. TEST. SPRAWDZENIE WIEDZY O RZECZNIKU PRAW DZIECKA

Zaznacz, które zdania o Rzeczniku Praw Dziecka są prawdziwe, stawiając przy nich literkę P. Przy zdaniach, które nie dotyczą Rzecznika i są fałszywe postaw literkę F.

CZY TO PRAWDA ŻE?	PRAWDA CZY FAŁSZ?
Rzecznikiem Praw Dziecka może być osoba, która ma tylko obywatelstwo Grecji.	F
Rzecznik praw Dziecka nie musi mieć ukończonych studiów wyższych.	F
Rzecznik praw dziecka musi mieć co najmniej 3 letnie doświadczenie w pracy z bezdomnymi zwierzętami.	F
Rzecznika Praw Dziecka powołuje się na okres 4 letniej kadencji.	F
Rzecznik przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków składa przed Sejmem ślubowanie.	P
Jeżeli Rzecznik Praw Dziecka zwraca się do instytucji o podjęcie działań na rzecz dziecka, instytucja ta niezwłocznie nie później niż w terminie 7 dni poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajętych stanowisku.	F
Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje, w tym dane osobowe, niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań.	P

5. PRACA W GRUPACH

PRZYGOTOWANIE PROJEKTU PISMA DO RZECZNIKA PRAW DZIECKA, Z PROŚBĄ O INTERWENCJĘ.

Jak informuje Rzecznik Praw Dziecka na swojej stronie internetowej, prawa dziecka zostały zabezpieczone odpowiednimi zapisami, które stanowią rozwinięcie najważniejszych aktów prawnych odnoszących się do dzieci. Zdarza się jednak, że prawa te nie są dostatecznie wypełniane i nikt z najbliższych dziecka (jego rodzice, opiekunowie, wychowawcy lub nauczyciele) przy pomocy właściwych, powołanych do tego instytucji nie potrafi temu zaradzić. Jeżeli w takiej sytuacji dziecko skontaktuje się z Rzecznikiem Praw Dziecka może liczyć na jego pomoc. Każda skierowana do jego Biura sprawa będzie szczegółowo rozpatrzona. Jeśli zawiodły istniejące procedury służące dobru dziecka, Rzecznik przy pomocy przysługujących mu uprawnień podejmie właściwe kroki. Kontakt z Rzecznikiem Praw Dziecka odbywa się za pośrednictwem Biura Rzecznika Praw Dziecka, którego siedziba znajduje się w Warszawie przy ulicy Chocimskiej 6, 00-791 Warszawa. Ze sprawą można zgłosić się osobiście, do Rzecznika Praw Dziecka. Można też zadzwonić pod numer 800 12 12 12, napisać list na podany wyżej adres, wiadomość e-mail na adres: rpd@brpd.gov.pl lub wypełnić formularz kontaktowy na stronie Rzecznika Praw dziecka: <https://brpd.gov.pl/kontakt/>

Rzecznik gwarantuje zachowanie poufności uzyskanych informacji (należy to zaznaczyć we wniosku) i każdą zgłoszoną sprawę traktuje bardzo poważnie, dlatego należy pamiętać aby nie żartować i nie przysyłać do Rzecznika Praw Dziecka nieprawdziwych informacji.

Należy poprosić uczniów aby podzielili się na 4-6 osobowe grupy i spróbowały napisać pismo do Rzecznika Praw Dziecka z prośbą o interwencję w sprawie naruszenia praw dziecka. Przed przystąpieniem do pracy należy pokazać uczniom wzór pisma do Rzecznika Praw Dziecka i omówić z jakich elementów tego typu pismo powinno się składać.

6. ZAŁĄCZNIKI

- prezentacja;
- ćwiczenia - prawda czy fałsz oraz uczymy się przygotowywać pismo do Rzecznika Praw Dziecka.

7. ŹRÓDŁA

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 141)
- Konwencja o prawach dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 r. (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526 z późn. zm.)
- <https://unicef.pl/co-robimy/prawa-dziecka>
- <https://brpd.gov.pl/prawa-dziecka/>

Załącznik 1. ĆWICZENIE - PRAWDA CZY FAŁSZ

Zaznacz, które zdania o Rzeczniku Praw Dziecka są prawdziwe, stawiając przy nich literkę P. Przy zdaniach, które nie dotyczą Rzecznika i są fałszywe postaw literkę F.

CZY TO PRAWDA ŻE?	PRAWDA CZY FAŁSZ?
Rzecznikiem Praw Dziecka może być osoba, która ma tylko obywatelstwo Grecji.	
Rzecznik praw Dziecka nie musi mieć ukończonych studiów wyższych.	
Rzecznik praw dziecka musi mieć co najmniej 3 letnie doświadczenie w pracy z bezdomnymi zwierzętami.	
Rzecznika Praw Dziecka powołuje się na okres 4 letniej kadencji.	
Rzecznik przed przystąpieniem do wykonywania obowiązków składa przed Sejmem ślubowanie.	
Jeżeli Rzecznik Praw Dziecka zwraca się do instytucji o podjęcie działań na rzecz dziecka, instytucja ta niezwłocznie nie później niż w terminie 7 dni poinformować Rzecznika o podjętych działaniach lub zajętych stanowisku.	
Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje, w tym dane osobowe, niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań.	

ĆWICZENIE - UCZYMY SIĘ PRZYGOTOWYWAĆ PISMO DO RZECZNIKA PRAW DZIECKA.

Wyobraź sobie, że nazywasz się Katarzyna Katarzyńska albo Wojciech Wojciechowski (wybór kim chcesz być należy do Ciebie) i masz 12 lat. Wcześniej omówiliśmy jakie prawa mają dzieci, wyobraź sobie, że jedno z nich nie jest wobec Ciebie przestrzegane - które z nich, możesz sobie wybrać. Sporządź projekt pisma do Rzecznika Praw Dziecka z prośbą o pomoc.

Pamiętaj, aby w piśmie podać swoje dane, opisać które Twoje prawo nie jest respektowane i na czym naruszenie tego prawa polega oraz aby poprosić o zachowanie w tajemnicy uzyskanych informacji.

WZÓR PISMA DO RZECZNIKA PRAW DZIECKA

Rzeszów, 20 grudnia 2022 r.
(miejsowość i data)

Katarzyna Katarzyńska

ul. Miła 987/25
68-987 Rzeszów
e-mail: kasia.katarzynska@przyklad.pl
tel. 598 654 321

(imię i nazwisko, adres, e-mail, nr telefonu)

Rzecznik Praw Dziecka
ul. Chocimska 6
00-791 Warszawa

Szanowny Panie Rzeczniku,

zwracam się do Pana z wnioskiem o pomoc.

Nazywam się Katarzyna Katarzyńska i mam 12 lat. Mieszkam w Rzeszowie. Jednym z praw dziecka jest (należy opisać jakiego prawa dziecka będzie dotyczyło pismo). Ostatnio to moje prawo nie jest przestrzegane, bo (należy opisać w jaki sposób prawo dziecka nie jest przestrzegane) przez ... (należy opisać kto nie przestrzega prawa dziecka).

Proszę o interwencję w tej sprawie. Zgłaszałam tą sprawę do ... (należy opisać czy sprawa była już komuś zgłaszana, kiedy i komu), ale ... (należy opisać co zrobiono z naszym zgłoszeniem).

W związku z powyższym proszę o pozytywne rozpatrzenie mojej prośby i zajęcie się moją sprawą. Bardzo proszę o zachowanie w tajemnicy uzyskanych ode mnie informacji.

Katarzyna Katarzyńska
(własnoręczny podpis)

KRAJOWA IZBA
RADCÓW PRAWNYCH

OPRACOWAŁA: r.pr. Agnieszka Chrostowska-Bawoł
Stan prawny na dzień 20 grudnia 2022 roku.